

Oslo, 23. februar 2021

Innspill til statsbudsjettet 2022

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 87 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Tekna ønsker med dette å gi noen innspill til regjeringens arbeid med statsbudsjettet 2022. Høy kompetanse, forskning og god næringsutvikling sammen med en arbeidslivspolitik som støtter opp om dette, er viktige saker for våre medlemmer.

Arbeidslivspolitik

Vi står midt i en periode hvor det er behov for omstilling og utvikling i næringslivet og vi har derfor en svært viktig rolle som fagforening i å ivareta våre medlemmers rettigheter og muligheter. Samtidig er det viktig for oss at næringslivet og offentlig sektor har gode rammevilkår og blir drevet på en effektiv og forutsigbar måte.

1. Dagpenger under opplæring og utdanning

Tekna er positive til at Arbeids – og sosialdepartementet åpner for et nytt regelverk for å kombinere dagpenger med opplæring og utdanning. Tekna støtter det overordnede formålet med det nye regelverket, men mener det er svakere enn det midlertidige regelverket. Tekna er særlig kritiske til forslaget om å innføre krav om tre måneders karenesperiode. Tekna mener at det er avgjørende at ledige og permitterte kan starte på studier umiddelbart, gitt at de oppfyller kravet om å være reell arbeidssøker.

Det norske arbeidslivet preges av raske endringer og stadig høyere krav til kompetanse. For personer som mister jobben og ser at utdanning vil være avgjørende for å omstille seg, er det positivt om dette kan skje raskest mulig. Dette så vi tydelig under forrige oljekrise, da mange av våre medlemmer mistet jobben. Ettersom mange utdanningsløp er semesterbasert, kan karenesperioden i ytterste fall innebære en reell karantenetid på opptil ni måneder avhengig av når på året man blir arbeidsledig. Det vil også kunne gjelde deltakelse i bransjeprogram og fleksible utdanningsprogram som er en viktig del av regjeringens kompetansereform. Dette kan føre til at dyktige arbeidstakere må vente uforholdsmessig lenge før de kan tilegne seg kompetanse som vil gjøre det lettere å komme tilbake i jobb.

Tekna ber om at et nytt regelverk for å kombinere dagpenger med opplæring og utdanning ikke inkluderer en karenesperiode på tre måneder og at dagpengesatsen ikke reduseres for de som vil ta høyere utdanning. Tekna mener at studieprogresjonen ikke bør begrenses til 10 eller 15

studiepoeng per semester, men isteden burde åpne for at man allerede fra dag en av dagpengeperioden kan starte et studieløp på inntil 20 studiepoeng.

2. Avbyråkratiserings – og effektivitetsreformen

Tekna har tidligere etterlyst en evaluering av ABE-reformen, for å undersøke konsekvensene kuttene har hatt for de ulike forvaltningsorganene og statlige virksomhetene. Erfaringene fra de offentlige institusjonene og funnene i Fafo-rapporten “ABE-reformen i staten”¹, viser at reformen ikke har tjent sitt formål, og at det ikke er behov for ytterligere evaluering. Tekna er av den klare oppfatning at videreføring av reformen vil bidra til å ytterligere svekke kvaliteten og oppfølgingsarbeidet og det faglige arbeidet i Nav, universitets – og høyskolesektoren og i helseforetakene. Når administrative støttefunksjoner reduseres forsvinner ikke arbeidsoppgavene, men overføres til andre ansattegrupper som for eksempel vitenskapelige ansatte i UH-sektoren. Dette er ikke hensiktsmessig og effektiv bruk av deres kompetanse.

Videre frykter Tekna at regjeringens økte innsats mot useriøse bedrifter og arbeidslivskriminalitet svekkes når ABE- reformen videreføres. ABE-reformen vil i realiteten kunne medføre færre ressurser til sentrale etater, som Arbeidstilsynet, politiet, Nav og Skatteetaten, og svekke deres evne til å bekjempe arbeidslivskriminalitet.

Tekna mener at ABE-reformen bør avvikes.

Utdannings-, forsknings- og kompetansepolitikk

Tekna representerer medlemmer som har stor påvirkning på den verdiskaping og den utvikling vi er avhengig av i fremtiden for å sikre et bærekraftig samfunn. Utdanning, forskning og kompetanseopåfyll gjennom hele yrkeslivet er prioriterte områder for samfunnet og for Tekna. En god skole skal ikke kun bidra til høy gjennomføringsgrad, den skal også sikre at befolkningen har et høyt utdanningsnivå som gjør oss konkurransedyktige som et kompetansesamfunn.

Grunnopplæringen

1. En realfagstime mer i grunnskolen

Regjeringen har i regjeringsplattformen forpliktet seg til å innføre en ekstra time realfag i skolen. Fjorårets resultater fra TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study), som måler elevenes kunnskaper i matematikk og naturfag viser at det er en nedgang i resultatene på ungdomstrinnet. En ekstra time realfag gir muligheter for mer entusiasme og rekruttering til realfaglige studier og yrker.

Tekna mener at regjeringsplattformens løfte om en ekstra time realfag i uken må innfris.

2. Opprustning av digital kompetanse hos lærere og undervisere i grunnskole og videregående skole

¹ <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/item/abe-reformen-i-staten-2>

Tekna mener at det er viktig at etter- og videreutdanningstilbudet også gir påfyll til lærere som har høy kompetanse. Teknas lærere har høy formell kompetanse, men opplever at det er vanskelig å få tid og ressurser til å oppdatere seg på ny teknologi og digitale løsninger. Behovet for kompetanseutvikling har her blitt større i en tid med mer bruk av digitale verktøy som følge av hjemmeskole. Fagfornyelsens nye læringsmål for programmering er eksempelvis på mål som er vanskelig å nå uten oppdatert kompetanse hos lærerne.

Tekna mener at lærerløftet og fagfornyelsen må følges opp med midler til opprustning av kompetanse blant de lærerne som har den formelle kompetansen, men som må oppdatere seg med digital kompetanse, og om nye læringsmål der innsikt i ny teknologi er nødvendig.

Høyere utdanning

1. Digital opprustning

Koronasituasjonen har gitt universitets- og høyskolesektoren en stor utfordring i raskt å utvikle nye undervisningsformer, ta i bruk nye digitale verktøy og plattformer og man har måttet innføre midlertidige nye eksamensformer og vurderingsmetoder. Med en ny digitaliseringsstrategi for UH-sektoren og en strategi for desentralisert og fleksibel utdanning på alle nivå, er det stort behov for økt satsing på nytt utstyr, kjøp av lisenser, kompetansepåfyll for vitenskapelig ansatte i valg og bruk av digitale pedagogiske løsninger, utvikling av nye undervisningsopplegg og ikke minst midler til å ansette mer administrativt personell som kan tilrettelegge og facilitere bruk og vedlikehold av digitalt utstyr.

Tekna ønsker en betydelig satsing på opprustning av digital kompetanse, utstyr og administrativt personell i høyskoler og universitet for å møte kravene om digital og fleksibel undervisning. I tillegg må det avsettes tid til digitalt utviklingsarbeid.

2. Behov for mer avansert IKT-kompetanse

Tekna viser til en rekke undersøkelser som understøtter behovet for IKT-kompetanse.² EL og IT Forbundet, NITO, Negotia, IKT-Norge, Digital Norway, Abelia har gått sammen om å kartlegge tilbudet av og etterspørselen etter IKT-kompetanse nå og fremover. Det er Samfunnsøkonomisk analyse som har laget rapporten. Rapporten ble overlevert til statsminister Erna Solberg på et felles arrangement 26.01.2021. Undersøkelsen avdekket et særlig behov for avansert IT-kompetanse. Det er de lange integrerte sivilingeniørutdanningene innen IKT det er stor etterspørsel etter.

Tekna viser til vår egen arbeidsmarkedsundersøkelse hvor hele 96 prosent av IKT-kandidatene er sysselsatt etter endt stud³[<https://www.tekna.no/globalassets/filer/rapporter/arbeidsmarked/r1-2021-behov-for-og-tilbud-av-ikt-kompetanse-v3-190121.pdf>]. Det er stort kompetansegap innen kunstig intelligens og maskinlæring, datahåndtering og systemutvikling, avansert IT-sikkerhetskompetanse, kryptologi med mer. Dette gjelder både i næringslivet og i offentlig forvaltning. I tillegg ser vi et stort behov for etter- og videreutdanning av dem som allerede har en høyere utdanning for å holde tritt med den raske digitale utviklingen vi står i.

² <https://www.tekna.no/globalassets/filer/rapporter/arbeidsmarked/r1-2021-behov-for-og-tilbud-av-ikt-kompetanse-v3-190121.pdf>

³ <https://www.tekna.no/lonn-og-arbeidsvilkar/arbeidsmarkedet-for-nyutdannede/>

Tekna ber regjeringen i budsjettet for 2022 legge til rette for et løft i antallet studieplasser innen de lange integrerte IKT-studiene.

Tekna ber om at man innretter virkemidlene i kompetansepolitikken for å øke den digitale kompetansen i større grad mot dem som allerede har en høyere utdanning, men som er i ferd med å gå ut på dato.

3. Praksis i studiene

Tekna ser frem til regjeringens stortingsmelding om arbeidsrelevans. For våre studenter har det vært stort behov for bedre tilgang på relevant praksis gjennom studieløpet. Flere studenter må få mulighet til å komme ut i arbeidslivet. Dette vil bidra til tettere kontakt mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjon. På den måten får institusjonene innspill på valg av pensum, studentene blir forberedt til arbeidslivet og man utvikler muligheten til å utvikle korte og relevante etter- og videreutdanningstilbud basert på erfaringsutveksling.

Tekna ber om at det bevilges midler til utvikling og etablering av gode praksisløp for studenter innen teknologiske og realfaglige studieløp.

4. Basisfinansiering av UH-sektoren – gratisprinsippet

Det er besluttet at man skal ha en offensiv satsing på kompetanseheving på alle nivåer gjennom hele arbeidslivet. Ingen skal gå ut på dato og alle skal ha mulighet til å få faglig påfyll for å kunne delta i et arbeidsliv i stadig raskere endring.

Tekna viser til det arbeidet som pågår knyttet til finansiering av etter- og videreutdanning ved våre universiteter og høyskoler. Høyere utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av inntekt. Derfor er også denne utdanning gratis. Tekna mener man ikke skal oppheve gratisprinsippet for dem som av ulike årsaker tar faglig påfyll gjennom etter- og videreutdanning ved våre offentlige finansierte akkrediterte utdanningsinstitusjoner.

Tekna mener gratisprinsippet også må gjelde for de etter- og videreutdanningstilbudene som gis av våre universiteter og høyskoler. Dette kan sikres gjennom økt basisfinansiering til utdanningsinstitusjonene.

Forskning

1. Økt forskningsinnsats

Tekna er glad for realveksten i forskningsbevilgninger for 2021. Denne realveksten bringer forskningsbevilgningene for inneværende år tilbake på om lag 2017-nivå tilsvarende. Tekna mener vi bør være langt mer ambisiøse i forskningsbudsjettet for 2022.

Tekna mener vi i budsjettet for 2022 må ha som mål å øke forskningsinnsatsen til minst 1,25 % av BNP.

2. Næringsrettet forskning

Forskningsrådet har varslet et stort behov for å styrke Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN). IPN er et treffsikkert tiltak for å stimulere til forskningsaktivitet i bedrifter og FoU-miljøer.

Forskningsrådet mottok i fjor svært mange søknader til IPN og har måttet avvise gode prosjekter i næringslivet.

Tekna mener regjeringen må sikre at man følger opp med nye friske midler til IPN og samtidig sikre at midlene tildeles næringsrettet forskning med høy forskningskvalitet og god kunnskapsspredning gjennom samarbeid mellom bedrifter og FoU-miljø.

3. Finansiering av forskningsinstituttene

Tekna er svært opptatt av den viktige funksjonen de teknisk-industrielle forskningsinstituttene for fremtidige arbeidsplasser. Instituttsektoren har en unik posisjon til å bidra til en bærekraftig utvikling og være driver for omstilling i samfunnet, og det offentlige må i sterkere grad motivere og legge til rette for at næringslivet øker innsatsen, deltakelsen og investeringene i det nasjonale FoU-systemet.

Tekna mener at instituttene bør få økte rammer blant annet for å bidra til økt deltagelse fra norsk næringsliv og instituttsektoren i Horisont Europa. På denne måten bygger vi kunnskap for det fremtidige næringslivet og ruster oss for omstilling. Tekna viser til at langtidsplanen for forskning og høyere utdanning ønsker en trappevis økning av grunnbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene. I årene fremover er det behov for en ytterligere styrking av de teknisk-industrielle instituttene spesielt i forbindelse med omstillingene som kreves i samfunnet for økt bærekraft og post Covid-19.

Tekna mener det er viktig at man fremmer en opptrappingsplan for grunnfinansiering av de teknisk- industrielle instituttene med mål om 25 prosent grunnfinansiering i løpet av neste stortingsperiode.

4. Videreføre medlemskap i STIM EU i Horisont Europa

Tekna mener Norges deltagelse i verdens største prosjektsamarbeid gjennom EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er avgjørende for norsk omstilling til et bærekraftig samfunn, det grønne og digitale skiftet.

EUs forskningssamarbeid er den viktigste internasjonale arena for norsk forskning. Derfor er det viktig at Norge deltar i dette europeiske samarbeidet med de beste innen forskning og forskningsbasert innovasjon.

Tekna mener at STIM-EU må videreutvikles tilpasset Horisont Europa og at man viderefører differensierte satser som også premierer samarbeid med norske virksomheter i hele programperioden.

Kompetansepolitikk - Etter og videreutdanning

Tekna er glad for at flere av ordningene knyttet til livslang læring nå også gir muligheter for dem med høyere utdanning til å få kompetansepåfyll. I flere bransjer i privat næringsliv er det nå et stort behov for omstilling og effektivisering for å øke konkurransekraften. Flere av de høyt utdannede rammes av permitteringer og oppsigelser og disse må justere sin kompetanse for å være relevante i helt nye bransjer og næringer. Utviklingen av gode og rimelige etter- og videreutdanningstilbud er svært kjærkomment. Å investere i kompetanse som muliggjør omstilling, er avgjørende for å få vekst innen nye næringsområder og flere nye arbeidsplasser. Tekna mener det er for lite vekt på livslang læring for den gruppen høyt utdannede som skal bidra til å skape nye arbeidsplasser.

Tekna vil adressere noen utfordringer med den måten staten har rigget de ulike tilskuddsordningene til kompetanseheving gjennom etter- og videreutdanning for dem med høyere utdanning.

1. Bransjeprogram

Tekna deltar i tre bransjeprogram. Våre medlemmer er svært fornøyd med muligheten til å få faglig påfyll på høyt nivå i en tid hvor arbeidsmarkedet i bransjene er usikkert og preget av store svingninger.

Rammene for bransjeprogrammene har endret seg fra høsten 2020, og Tekna erfarer at arbeidstakers påvirkning av valg av utdanning, er svekket. Modellen med et samarbeid mellom bedrift og universitet/høyskole, gir lite insentiver for arbeidstaker til å delta aktivt i påvirkningen av egen kompetanseheving. Tilbudet skal treffe både ansatte, permitterte og arbeidsledige. Det er likevel bedriften som i samarbeid med en utdanningsinstitusjon som definerer behovet. Den enkelte ansattes, den permittertes eller den oppsagtes behov er ikke alltid ivaretatt når det er bedriften som skal definere et kompetansehevingsprosjekt sammen med utdanningstilbyder.

Når en bedrift i samarbeid med utdanningsinstitusjonen søker om midler til å utvikle og tilby kurs, er det ikke gitt at bedriftens ansatte får tilgang på alle plassene. Alle kan søke disse kursene, også de fra andre bedrifter i bransjen. Dette svekker bedriftens interesser for å ta pukkelkostnadene med utarbeidelse av prosjekt og søknad.

Tekna vil foreslå at man fjerner kravet om at søknad om midler må skje gjennom et felles prosjekt mellom bedrift og utdanningsinstitusjon.

Det er svært lite midler tilgjengelig i det enkelte bransjeprogram sett opp mot den jobben det er for utdanningsinstitusjonene å etablere bedriftskontakt, kartlegge behovet og utarbeide søknad om midler. Tekna frykter få søknader og ber regjeringen følge nøye med på omfanget og kvaliteten på de søknadene som kommer inn til programområdestyrene.

Tekna mener det må bevilges mer midler i bransjeprogrammene for å øke interessen for å utarbeide søknader og for å kunne øke antallet studieplasser.

2. Innretning og størrelse på BIO-midler.

Tekna erfarer at ordningen med BIO-midler, som nå forvaltes av regionene, treffer svært ulikt og blir forvaltet på ulike måter i de ulike regioner. For Teknas medlemmer er det viktig at bedrifter som har stort behov for omstilling er kjent med denne ordningen. Det er stort behov for å sikre at næringslivet blir informert og kan se potensialet i disse midlene. Kjennskap til lokalt næringsliv og behovet for regional kompetanse er viktig, men Tekna er usikker på om alle regionene har rette kompetanse til å se potensialet i ordningen og behandle og godkjenne søknader.

Tekna ber regjeringen vurdere å trekke ordningen tilbake til sentrale myndigheter. Hvis man fortsetter å ha en desentralisert ordning bør regionene forplikte seg til å markedsføre ordningen bedre og fasilitere søknadsprosessen på en smidig, enhetlig og ubyråkratisk måte.

3. Fleksible EVU-programmer for høyt utdannede.

Det har vært flere utlysninger av midler til fleksible og desentraliserte etter- og videreutdanningstilbud fra både DIKU og Kompetanse Norge. På grunn av at de ulike ordningene i flere tilfeller retter seg mot de samme fagområdene, er det behov for mer koordinering av ordningene, bedre veiledning og et større informasjonsarbeid overfor utdanningsinstitusjonene.

Tilbudet fremstår nå som komplekst og fragmentert. Tekna mener tilbudene i de ulike ordningen (BIO-midler, bransjeprogram, tilskuddsordninger til fleksible utdanningstilbud) delvis overlapper og undergraver hverandre.

Tekna mener regjeringen må utarbeide måter å gjøre behovsanalyse på for å sikre at det utvikles etter- og videreutdanningstilbud i tråd med arbeidslivets behov.

Tekna er bekymret for at tilskuddsordninger som grunnlag for å finansiere etter- og videreutdanning er svært arbeidskrevende og vanskelig tilgjengelig og bidrar ikke til at utdanningssektoren utvikler et varig og godt EVU-tilbud ved egen institusjon. Tekna mener man nå vurderer å finansiere etter- og videreutdanning ved utdanningsinstitusjonene gjennom økt basisfinansiering.

Teknologi

Vi vil oppleve at vi i stadig større grad får en datadreven økonomi. I nesten alle sektorer har digitaliseringen bidratt til at vi står overfor store muligheter til nye forretningsområder og næringer, mer effektiv drift og stort potensiale for innovasjon. For å sikre en god utvikling for Norge må vi satse offensivt på gode rammevilkår for utvikling av dataindustrien og datadrevet økonomi.

1. Datakurator

Tekna viser til varslet stortingsmelding om datanæring og innovasjon. Tekna har gitt et omfattende innspill til meldingsarbeidet og ser frem til meldingen og oppfølging av denne. Tekna mener vi har et stort behov for et systematisk og gjennomgående arbeid med å tilrettelegge og tilgjengeliggjøre data. Vi har store mengder både offentlige og private data som kan deles og som bør gjøres tilgjengelige for forskning og næringsutvikling. Det er imidlertid ikke nok å tilgjengeliggjøre data, de må også være på et format og med en annotering som gjør det praktisk og tidsmessig mulig å ta dem i bruk. Datasamlinger bør derfor aktivt kurteres og tilrettelegges digitalt gjennom åpne APIer og standardiserte formater.

Tekna foreslår derfor at det settes av midler til forvaltning, foredling og tilgjengeliggjøring av offentlige data for å utnytte potensialet våre svært omfattende dataregistre representerer.

2. IT-sikkerhet – kompetanse

Tekna viser til Stortingets behandling av stortingsmeldingen *Samfunnsikkerhet i en usikker verden*. Tekna etterlyser en redegjørelse fra regjeringen av hvordan Nasjonal strategi for digital sikkerhetskompetanse er blitt fulgt opp, hvor mange kurs og studieplasser samt forskningsstipendiater som er opprettet på dette særskilte området.

Tekna vil i dette innspillet gjenta behovet for å få en oversikt over hvordan strategien er fulgt opp.

3. Bredbånd og 5G

Økt bruk av hjemmekontor og hjemmeundervisning har vist at vi er avhengig av et godt utbygd fibernett med god kapasitet. Men det handler ikke bare om behovet på kort sikt. Norge bygger nå fremtidens digitale grunnmur. Få land i verden er så digitalisert som Norge, og vi har alle muligheter for å fortsatt ligge i forkant av utviklingen. I de områdene hvor utbygging ikke er kommersielt lønnsom må staten bidra økonomisk. I korona-året 2020 ble det statlige bidraget økt, mens i korona-året 2021 har bevilgningen sunket.

Tekna mener at det er behov for å styrke kapasiteten i bredbåndsnettet i hele landet og at det må settes av midler til full utbygging i 2022.

Maritim næring

Regjeringen er i stortingsmeldingen om maritim næring tydelig på at sektoren er en av Norges viktigste og mest innovative næringer, og at det er behov for en aktiv maritim politikk. Pandemien har imidlertid gitt utfordringer som gjør at det er behov for noen akutte tiltak dersom regjeringens ambisjoner skal realiseres.

Tekna stiller seg bak regjeringens intensjon om å videreføre Markom2020s arbeid, men ønsker at videreføringen skal være mer permanent.

Vi vil oppfordre Stortinget til å videreføre prosjektet i mer enn ett år, for å sikre at formålet er tilstrekkelig ivaretatt.

Tekna mener at det bør åpnes opp for flere prosjektmidler med relativt lav finansierungsgrad fra bedriftens side, innen områdene digitalisering og lav- og nullutslippsteknologi. Dette vil øke muligheten for at flere selskaper kan prioritere utviklingsprosjekter i en tid med begrenset kapital.

Tekna mener fordelingen av finansiering bør legges på maksimalt 20/80 mellom bedrift og statlige midler

Videre mener Tekna at Eksportfinansieringstilbudet må være konkurransedyktig med de europeiske eksportordningene. Innsatsen som verftene må inn med i finansiering av nybygg i samråd med GIEK og kommersielle banker er for tiden for høy med tanke på dagens likviditet i verftene.

Tekna mener egeninnsatsen bør ned til 5-10 prosent, slik det er i eksempelvis Tyskland, for å sikre at verft i Norge er i stand til å ta på seg nye kontrakter og således bidra til å sikre Norges rolle som en ledende havnasjon.

FoU-investeringene i maritim sektor bør styrkes for at Norge skal kunne hevde seg som en ledende maritim nasjon.

Tekna mener Stortinget må fortsette styrkingen av den næringsrettede forsknings- og innovasjonspolitikken for maritim næring ved å videreutvikle MAROFF (Maritim virksomhet og offshore operasjoner).

Klima, energi og miljø

Norge er en energinasjon som har satset tungt innen olje og gass. Tekna ønsker et framtidrettet og konkurransedyktig næringsliv som er tilpasset lavutslippssamfunnet som vi nå er på vei inn i. Vi er forpliktet til å redusere klimagassutslippene våre og ønsker å hindre ytterligere tap av naturmangfold.

1. Klimatilpasning

Klimatilpasning er viktig for alle sektorer og forvaltningsnivåer og et viktig kriterium for samfunnsutvikling, spesielt for arealdisponering og infrastrukturbygging. Den nyeste kunnskapen må ligge til grunn for nye investeringer. Det må imidlertid også bevilges penger for å omgjøre nye

regler i de nye planretningslinjene til ny praksis, både ved å ansette fagfolk og gjennom konkrete prosjekter.

Tekna mener at bevilgningene til Miljødirektoratets arbeid med klimatilpasning økes, herunder støtten til klimatilpasning i kommunene, til informasjonsarbeid og til forskning. Klimaservice-senteret, naturfareforum, KLIMAFORSK og Klima 2050 er eksempler på ulike tiltak som må sikres nødvendig finansiering.

2. Karbonfangst og lagring - CCS

Karbonfangst- og lagring (CCS) er en industri i startgropa -- utløst av at politiske myndigheter har satt en høy pris på utslipp av CO₂ til atmosfæren. Tekna mener at slik prising av utslipp primært må være global for å sikre lik konkurranse mellom landenes industrier. Norge har i mange år hatt en nasjonal CO₂-avgift i påvente av internasjonale løsninger. Det var denne nasjonale avgiften som gjorde det lønnsomt med CCS på Snøhvit og Sleipner og som førte til den teknologiutviklingen vi nå drar nytte av. Regionale avtaler gjennom EU med økte kvotepriser for CO₂-utslipp er et godt steg på veien mot globale avgifter på CO₂-utslipp.

Karbonfangst- og lagring er nødvendig for å nå Norges og EUs klimamål. Det norske Langskip-prosjektet med CO₂-fangst i Brevik og på Klemetsrud må sikres finansiering. For avfallsforbrenningsanlegget på Klemetsrud må norske myndigheter styrke finansieringen for slik å øke mulighetene for medfinansiering fra EU. Det vil styrke økonomien i Langskip om avfallsforbrenning som bransje kommer med.

Planene for CO₂-fangst fra avfallsforbrenningsanlegg i andre norske byer og fra andre industri-kilder i Norge må konkretiseres parallelt med Northern Lights sitt arbeid med kommersielle avtaler om CO₂-leveranser fra internasjonale punkt-utslipp. Tekna mener at regjeringen må ta videre de konsept- og mulighetsstudiene av CO₂-fangst fra regionale industri-kilder i Norge og planlegge for konkrete lagringsvolumer i tilknytning til Langskips-prosjektet. Offentlige virkemidler må tilpasses disse målene.

Tekna mener at Langskip-prosjektets mål om oppskalering og industrialisering av CCS i Europa må følges av økte forskningsmidler gjennom CLIMIT-programmet i statsbudsjettet for 2022. Behovet for forskning er stort nå i en tidlig industrialiseringsfase, og det er viktig å forske både på forretningsmodeller og på teknologi.

Tekna støtter planene fra Equinor om å forberede en infrastruktur for å selge naturgassen fra Norge som hydrogen til Europa. SINTEF og andre har lenge arbeidet for å forberede teknologimiljøer og industrien for slike løsninger. Dette vil kreve CCS i stor industriell skala og langsiktige leveranseavtaler med EU-landene. Tekna mener regjeringen må starte arbeidet for å etablere slike avtaler.

Tekna mener at regjeringen må sikre finansiering av karbonfangst på Klemetsrud, herunder styrke mulighetene for medfinansiering fra EU i RNB.

Tekna mener regjeringen må starte arbeidet med å etablere avtaler med EU-land om framtidige eksportvolumer av hydrogen fra naturgass med CCS.

Tekna ber regjeringen øke midlene til CCS-forskning for å sikre videre utbygging av fangst- og lagringsprosjekter og de industrielle mulighetene for Norge.

3. Klimatiltak innenfor bygg og anlegg

Bygg- og anleggssektoren står for en stor del av energibruk og klimautslipp i Norge, direkte og indirekte. Bransjen er fragmentert og består av mange ulike aktører og komplekse verdikjeder. De etterspør selv klar politikk og tiltak for å kunne dra sammen i riktig retning.

Tekna mener det må utvikles insentiver for å få ned utslipp og energibruk knyttet til eksisterende bygg, og tilsvarende for å få utbyggere til å velge klima- og miljøvennlige løsninger og materialer i utbyggingen av nye bygg. Regjeringen må fremme slike insentiver i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.

Tekna har merket seg arbeidet mot utslippsfrie byggeplasser gjennom elektrifisering av byggtørkere og anleggsmaskiner som "klimaplan 2021-2030" omtaler. Men det er et stort behov for å utvikle politikk og tiltak for mer sirkulære materialstrømmer med mindre klimautslipp og ombruk av bygg i stedet for riving. I klimaplanen er regjeringen selv inne på at næringen er raske til å tilpasse sin virksomhet til endringer i teknisk forskrift (TEK).

Tekna forventer at den kommende strategien for sirkulærøkonomi vil konkretisere flere tiltak i bygg og anleggssektoren, og at tiltakene følges opp med midler i budsjettet for 2022.

4. Vedlikeholdsetterslep på jernbane

Samferdselssektoren har de siste årene hatt en sterk budsjettvekst. For jernbanen foregår det nå store investeringsprosjekter. Fagmiljøene er imidlertid bekymret for at vedlikeholdet forsømmes og at vedlikeholdsetterslepet øker. Dette fører til problemer med regulariteten. Det er vedlikehold og oppgraderinger som vil gi en stabil drift og som kan gi godstransportører tillit til å bruke jernbane framfor vei på lengre strekninger. Problemstillingen aktualiseres av klimaendringer med økt nedbør og fare for jord- og snøskred. En politikk for klimatilpasning må bety at vedlikeholdsetterslepet minsker.

Tekna mener at vedlikeholdsetterslepet på jernbanen må reduseres.

5. Redusere tap av naturmangfold

Gjennom bevaring og restaurering av norsk natur og økt innsats for å beskytte arter, økosystemer og naturtyper i havet kan vi redusere tap av naturmangfold. Det er viktig med mer kunnskap om økosystemene og styrking av midlene til forskning på området, særlig innenfor marine verneområder.

Tekna mener vi må ha økte ambisjoner om å ivareta naturmangfoldet i Norge i påvente av nye initiativ som ventes å komme ut av naturtoppmøtet i Kunming i mai i år, og at det er viktig at dette prioriteres i arbeidet med statsbudsjettet for neste år.

Tekna student

Tekna student representerer 13 000 studenter som er i gang med sitt masterstudium innen teknologi og realfag.

Perspektivmeldingen peker på høy utdanning som et viktig svar på hvordan vi skal få til en omstilling og utvikling som bidrar til næringsutvikling, kvalitet og effektivitet i våre tjenester og virksomheter. Det viktige grunnlaget legges i utdanningsløpet. Året vi har lagt bak oss har gitt våre studenter store utfordringer. De er rammet hardt gjennom svekkede muligheter til læring og tapte inntekter på grunn av nedstenging.

Tekna er derfor opptatt av at man fortsetter arbeidet med å sikre studentene mulighet til å ta igjen det forsømte og til å få tilbake troen på egne muligheter og en trivsel i studiehverdagen.

1. Studenters psykiske helse

I en studenthverdag som er stadig mer preget av lange dager foran skjerm på hybelen, er det lett å føle seg nedstemt, ensom og isolert. Og noe som kan starte som små, negative tanker kan få grobunn til å utvikle seg til mer alvorlige psykiske lidelser. Økende forekomst av psykiske problemer blant unge må derfor tas på alvor, med målrettede og kunnskapsbaserte tiltak.

Siden 2010 har tilstanden på studenters psykiske helse og trivsel forverret seg drastisk. Skal vi klare å følge utviklingen, samt igangsette og evaluere tiltak må studentene trivsel følges tettere opp.

Derfor mener Tekna at studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) må gjennomføres hvert andre år istedenfor hvert fjerde år slik det er i dag.

Samskipnadene er den instansen som kjenner studentene og deres behov, og er de beste til å møte studentene der de er. I krisepakken som kom i januar 2021 ble det bevilget 78.5millioner til samskipnadenes arbeid med sosiale lavterskeltilbud og studenters psykiske helse. Dette er penger som kommer godt med, men problemene forsvinner ikke med en engangsbevilgning. Samskipnadene må være rustet til å være en støttespiller så lenge pandemien varer, men også når vi skal tilpasse oss en normal studiehverdag.

Tekna mener derfor at det må bevilges tilsvarende 78. 5 millioner til samskipnadenes arbeid slik at vi klarer å følge opp og videreutvikle de gode tiltakene som nå er satt i gang samt snu trenden med et økende antall studenter som sliter.

2. Dagpenger ved permittering/opsigelse fra jobb ved siden av studier

Covid-19 avdekket hvor sårbare studenter er ved permitteringer. I motsetning til de fleste andre arbeidstakere som mister jobben, har ikke studenter rett på dagpenger som kompensasjon for tapt lønnsinntekt. Når 7 av 10 studenter er avhengige av deltidsjobber for å få økonomien til å gå rundt, blir dette et dramatisk inntektsbortfall.

Tekna mener det må lages støtteordninger som omfatter studenter som blir permitterte fra deltidsjobber. De må få dekket inntektsbortfall på lik linje som sine kolleger som ikke er studenter. På kort sikt må de få dagpengerrettigheter slik at de har mulighet til å fullføre utdanningen sin.

Vi ønsker dere lykke til med det videre budsjettarbeidet!

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk- naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
Generalsekretær